

การขยายผลระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ ธุรกิจเกษตรข้าวอินทรีย์ จังหวัดอุดรธานี

ภายใต้โครงการ “ศึกษาและพัฒนาการจัดการธุรกิจเกษตร
เพื่อลดความเสียหายเปรียบ ของเกษตรกรในกลไกตลาดข้าว
อินทรีย์และทุเรียนหลงลับแล จังหวัดอุดรธานี”

ดร. ชลายุทธ์ คุรุฑเมือง และคณะ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

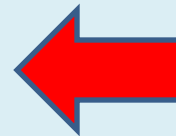
เกษตรอินทรีย์
ปัญหาสิ่งแวดล้อม
ปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง

ระบบการ
เรียนรู้ของ
ชุมชน

ชุมชน

ผู้ประกอบการ
ธุรกิจเกษตรข้าว
อินทรีย์

เกษตรข้าว
อินทรีย์

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาบริบทชุมชนด้านวิถีการผลิตข้าวอินทรีย์และการประกอบธุรกิจข้าวอินทรีย์จังหวัดอุดรดิตถ์
2. สร้างและพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจข้าวอินทรีย์จังหวัดอุดรดิตถ์สู่ชุมชน
3. เพื่อหาแนวทางในการขยายผลการจัดระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจข้าวอินทรีย์จังหวัดอุดรดิตถ์สู่ชุมชน

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรเป้าหมาย

เกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์หมู่ 6 ตำบลวังกะพี้ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์จำนวน 15 คน

ตัวแปร

บริบทการผลิตข้าวอินทรีย์ ระบบการเรียนรู้ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าว
อินทรีย์พื้นที่หมู่ 6 ตำบลวังกะพี้ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

เวลา

เดือนสิงหาคม – เดือนธันวาคม 2559

วิธีดำเนินการ

วิจัยระยะที่ 1. ศึกษาบริบทชุมชน

การประชุม

การวิเคราะห์ SWOT

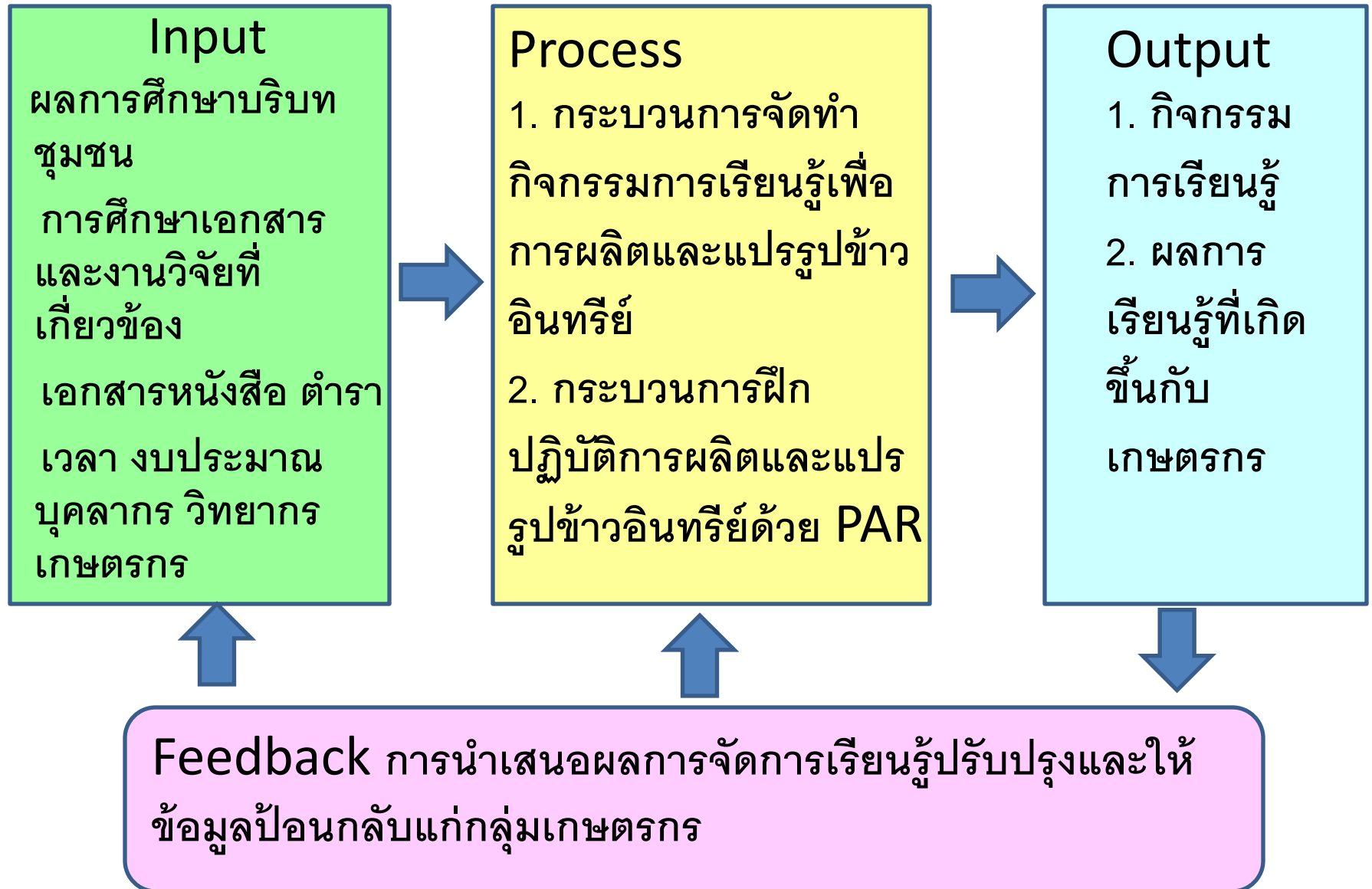
การสัมภาษณ์เชิงลึก

การสำรวจ

การสังเกตชุมชน (มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม)

ระยะที่ 2. การสร้างระบบการเรียนรู้วิถีการผลิตและการประกอบธุรกิจข้าวอินทรีย์

ระยะที่ 3. การขยายผลการจัดระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ ธุรกิจข้าวอินทรีย์จังหวัดอุดรดิติตต์สู่ชุมชน

หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้กับเกษตรกร กลุ่มเป้าหมาย

ประชุมเสวนาผลการศึกษาวิจัย

ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย

เครื่องมือวิจัยและวิธีการเก็บข้อมูล

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การประชุมกลุ่มย่อย

สมุดบันทึก

กล้องถ่ายรูป

แผนที่ความคิด(mind map)

สื่อมัลติมีเดีย

เทคนิค SWOT

เทคนิค PAR

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายให้มีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน
2. การตรวจสอบข้อมูล ใช้การจัดเวทีประชุมกลุ่มเกษตรกรร่วมกับคณะผู้วิจัย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสอบถาม ตลอดจนข้อมูลเอกสาร ที่มีหรือจัดทำขึ้น มานำเสนอให้ที่ประชุมได้รับทราบ และร่วมกันตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูล และเพิ่มเติมในส่วนที่ขาด
3. ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิค **SWOT** และ **PAR** อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และการขยายผลสู่ การตลาดเพื่อการประกอบธุรกิจข้าวอินทรีย์
4. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาแบบความเรียงและสรุป ประเด็นสำคัญ

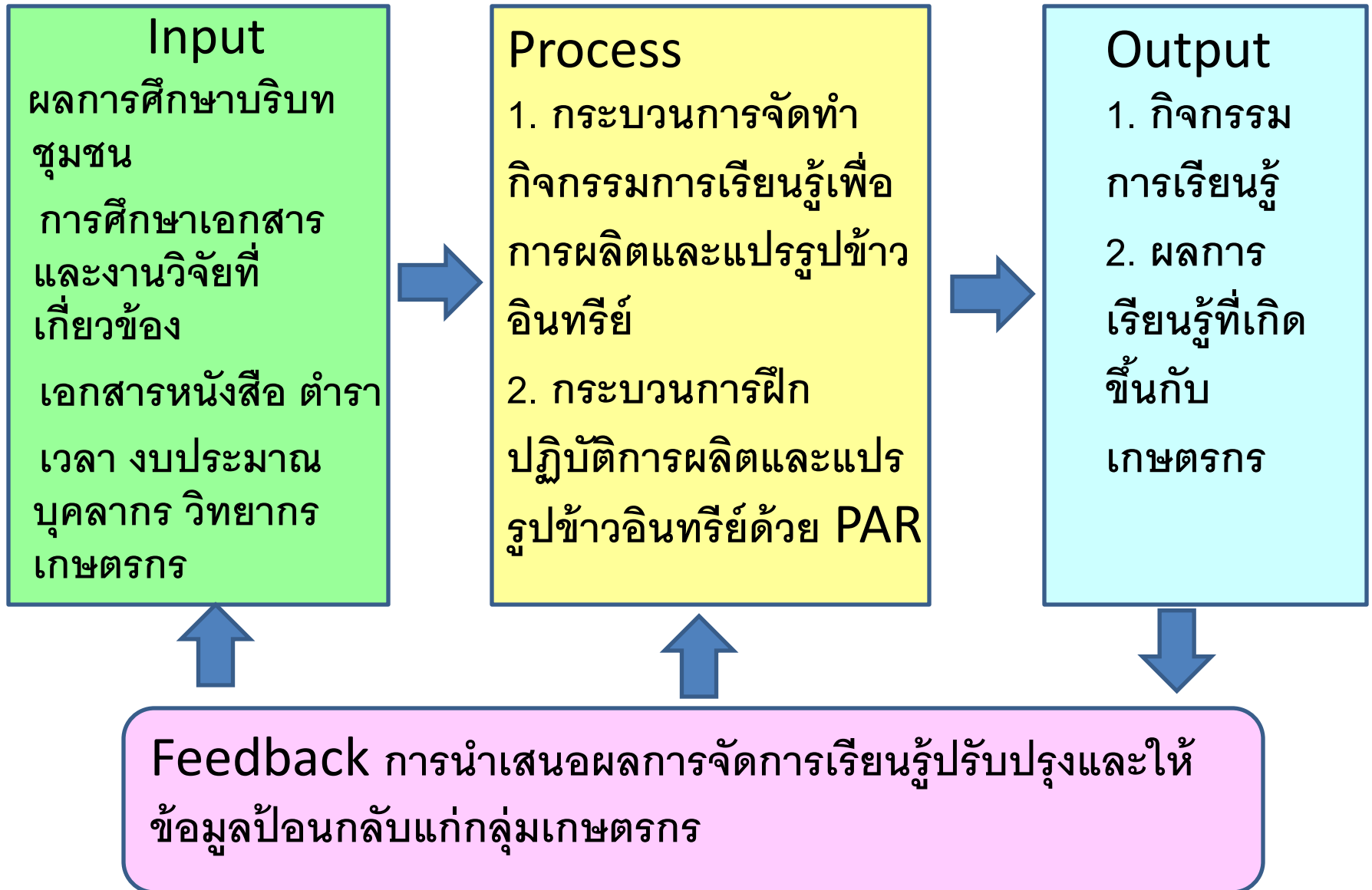
สรุปผลการวิจัย

1. บริบทชุมชนด้านวิถีการผลิตข้าวอินทรีย์ และการประกอบธุรกิจข้าวอินทรีย์ จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ พื้นที่ หมู่ 6 ตำบลวังกะพือ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นการรวมตัวของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ จำนวน 15 คน โดยมี นายสมชาย ศรีวงศ์ทอง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 เป็นประธานกลุ่ม พื้นที่การผลิตข้าวทั้งหมด 120 ไร่ ลักษณะการร่วมกิจกรรมกลุ่ม สมาชิกจะเรียนรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ด้วยกัน ผลผลิตร้อยละ 20 ของสมาชิก ส่งให้เครือข่ายที่ทำพันธะสัญญาไว้ ในราคาประกันที่ 12,000 – 15,000 บาท และร้อยละ 80 จำหน่ายให้แก่โรงสีในชุมชนในราคาข้าวทั่วไป คือ ต้นละ 5,000 – 6,000 บาท

2. การสร้างและพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ ธุรกิจข้าวอินทรีย์ จังหวัดอุตรดิตถ์

พบว่า ระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจข้าว
อินทรีย์จังหวัดอุตรดิตถ์ มี 4 องค์ประกอบ คือตัวป้อน
(Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output)
และข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

ระบบการเรียนรู้วิถีการผลิตและการประกอบธุรกิจข้าวอินทรีย์

(Participants : P)

ทีมวิจัยและเกษตรกร
กลุ่มเป้าหมาย ร่วมประชุม
กลุ่ม สอบถามและ
สัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสภาพ
บริบท ความต้องการ
จำเป็น วิเคราะห์จุดแข็ง
จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค
(**SWOT analysis**)
ของกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์
ตำบลวังกะพี้ ในการผลิต
และพัฒนาผลิตผลข้าว
อินทรีย์ เพื่อเพิ่มมูลค่าที่ม
นักวิจัยและเกษตรกร
กลุ่มเป้าหมายร่วมกัน
กำหนดรูปแบบในการเพิ่ม
มูลค่าข้าวอินทรีย์ ได้
ข้อสรุปว่า จะผลิตข้าว
อินทรีย์ในรูปแบบของ
ข้าวฮางเพื่อสุขภาพและ
ข้าวเม่า

การปฏิบัติการ Action (: A)

ทีมวิจัย เข้าร่วม
ปฏิบัติการร่วมกับ
เกษตรกร
กลุ่มเป้าหมาย
ศึกษาวิธีการผลิต
และดำเนินการ
ทดลองผลิตข้าว
ฮางเพื่อสุขภาพ
และข้าวเม่า พบว่า
กระบวนการผลิต
ข้าวเม่ามีความ
ยุ่งยาก มากกว่า
การผลิตข้าวฮาง
เพื่อสุขภาพ

การทดลองศึกษา

(**Research : R**) จากผล
การปฏิบัติการใน **Action**
พบว่า การผลิตข้าวเม่าจาก
พันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 จะมี
เมล็ดข้าวหักไม่สวยงาม และ
สีสันของข้าวสารก็มีสีไม่
สม่ำเสมอ เมื่อนำมาทำ
เป็นข้าวฮางเพื่อสุขภาพ
พบว่า มีเมล็ดข้าวสารที่
สวยงาม จำนวนเมล็ดหักมี
น้อย สีสันเหลืองทองคล้าย
ข้าวซ้อมมือและสม่ำเสมอ
ทั่วกัน เมื่อนำข้าวทั้ง 2 ชนิด
มาหุง ด้วยกระบวนการ
เดียวกัน พบว่า ข้าวฮางเพื่อ
สุขภาพ มีรสชาติอร่อย มี
กลิ่นหอม ไม่แฉะ หุงขึ้นหม้อ
มากกว่าข้าวเม่า

3. การขยายผลระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการข้าวอินทรีย์ จังหวัดอุดรดิศตลัฒ์ชุมชน

พบว่า เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจที่ทีมนักวิจัยได้ออกมาลงพื้นที่ร่วมทดลองปฏิบัติการในการวิจัย ที่จะยกระดับคุณภาพและมูลค่าของข้าวอินทรีย์อย่างจริงจัง ทั้งนี้จะส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย และมีความตั้งใจในการให้ความร่วมมือ ร่วมกันผลิตข้าวฮางเพื่อสุขภาพจากข้าวอินทรีย์ของกลุ่มอย่างจริงจัง โดยมีการตกลงและแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มในการดำเนินการ โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาเป็นข้าวฮางเพื่อสุขภาพที่สามารถจำหน่ายและสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ตำบลวังกะพืด ต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรข้าวอินทรีย์รุ่นใหม่ที่เข้าใจการทำธุรกิจแบบพึ่งพาตนเองเพื่อลดความเสียหายของเกษตรกรในกลไกตลาด ภายใต้แนวคิดการค้าที่เป็นธรรม
2. เกิดระบบกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรข้าวอินทรีย์ที่มีขีดความสามารถในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักทัศนคติที่ดี ทักษะความสามารถ รวมถึงพฤติกรรมการผลิตและการตลาดข้าวอินทรีย์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน

